

سلسله پژوهش‌های فقهی - حقوقی ۱۲

تلقیح مصنوعی

معاونت آموزش قوه قضائیه

دفتر آموزش روحانیون و تدوین متون فقهی - قم

قوة قضاييه، معاونت آموزش

سلسله پژوهش‌های فقهی - حقوقی (۱۲) تلخیص مصنوعی / تدوین و گردآوری معاونت آموزش قوة قضاييه، دفتر آموزش روحانيون و تدوین متون فقهی. - قم: نشر قضا، ۱۳۸۷.
ج ۱۲، ۱۷۲ ص. - (نشر قضا؛ ۲۷۹)

ISBN: 978 - 964 - 534 - 142 - 6 (دوره)

ریال. ۲۰/۰۰۰

ISBN: 978 - 964 - 534 - 084 - 9 (جلد ۱۲)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فنیبا.
کتابنامه

۱. تلخیص مصنوعی انسانی (فقه) - ایران. الف. معاونت آموزش قوة قضاييه، دفتر آموزش روحانيون و تدوین متون فقهی - قم. ب. عنوان.

۲۹۷/۳۷۹

س۸ق۹/۴۱۹۸BP

۱۳۸۷

۱. هدف از تهیه این مجموعه، بررسی فقهی - حقوقی تلخیص مصنوعی، ارتقای دانش فقهی قضات و ایجاد زمینه پژوهش‌های کاربردی دیگر است.

۲. معاونت آموزش قوة قضاييه از هرگونه نقد و نظر نسبت به محتوای این کتاب استقبال می‌کند.

۳. کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به معاونت آموزش قوة قضاييه می‌باشد و نقل هرگونه مطلب یا ذکر منبع بلائین می‌باشد.

نشر قضا

قوة قضاييه
معاونت آموزش

عنوان: سلسله پژوهش‌های فقهی - حقوقی (۱۲) تلخیص مصنوعی

محقق: دکتر سیدعلی علوی قزوینی

بازبینی و کنترل نهایی: محمد اسماعیل بیگی

کنترل منابع: محمود رضایی

حروفچینی و صفحه‌آرایی: سید علی پارچینی

مدیر نشر: محسن سلم‌آبادی

ناشر: نشر قضا

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: الهادی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه بها: ۲۰/۰۰۰ ریال چاپ نخست: قم - زمستان ۱۳۸۷

نشانی: تهران - خیابان حافظ شمالی، نشون خیابان سمیه، ساختمان شماره ۱۲ قوة قضاييه - معاونت آموزش قوة قضاييه

تلفن: ۴۰ - ۸۸۹۲۳۶۳۳ (۰۲۱) فاکس: ۸۸۹۲۳۴۴۲ (۰۲۱)

تلفن دفتر قم: ۲۹۱۶۰۶۶ (۰۲۵۱) فاکس: ۲۹۳۱۹۳۳ (۰۲۵۱)

پایگاه اینترنتی: www.law-training.ir

نوبت الکترونیک - Email:info@law-training.ir

فهرست

۹	مقدمه
۱۳	بخش نخست: کلیات
۱۳	دیباچه
۱۴	فصل نخست: تاریخچه پیدایش تلقیح مصنوعی
۱۶	فصل دوم: انواع تلقیح مصنوعی
۱۹	فصل سوم: اصل عملی در تلقیح مصنوعی
۲۷	بخش دوم: حکم تکلیفی تلقیح مصنوعی
۲۷	فصل نخست: تلقیح اسپرم مرد با تخمک زن، در داخل رحم
۲۷	الف. تلقیح اسپرم مرد به رحم همسرش
۳۰	ب. تلقیح اسپرم مرد به رحم زنی که آمیزش با او، بر مرد حرام است.
۴۷	ج. تلقیح از طریق کاشتن تخمک زن در رحم زن نازا و آمیزش زن نازا با شوهرش.

- فصل دوم: تلقیح اسپرم مرد با تخمک زن در خارج رحم و انتقال جنین به داخل رحم..... ۴۹
- الف. تلقیح اسپرم مرد با تخمک همسرش در خارج رحم و انتقال جنین به رحم همان زن یا همسر دیگر صاحب اسپرم..... ۵۰
- ب. تلقیح اسپرم مرد با تخمک همسرش، در خارج رحم و انتقال جنین به رحم زن اجنبی یا زنی که آمیزش با او، بر صاحب اسپرم حرام است..... ۵۱
- ج. تلقیح اسپرم مرد با تخمک زن اجنبی در خارج رحم..... ۵۲
- فصل سوم: تلقیح اسپرم مرد با تخمک زن و پرورش و نگهداری آن در خارج رحم..... ۵۶
- الف. تلقیح اسپرم مرد با تخمک همسرش و پرورش و نگهداری آن در خارج رحم..... ۵۶
- ب. تلقیح اسپرم مرد با تخمک زن اجنبی، در خارج رحم و پرورش و نگهداری آن در خارج رحم..... ۵۶
- فصل چهارم: انواع تلقیح از نظر زمان تلقیح اسپرم مرد به رحم همسرش..... ۵۷
- الف. بررسی انواع تلقیح از نظر زمان تلقیح..... ۵۷
- ب. تلقیح نطفه پس از مرگ به همسر..... ۵۸
- ج. دیدگاه‌های فقها در مورد بقای علقه زوجیت پس از مرگ..... ۵۸
- د. دلایل معتقدان به بقای علقه زوجیت پس از مرگ..... ۶۲
- ه. دلایل معتقدان به انقطاع علقه زوجیت پس از مرگ..... ۶۴
- بخش سوم: احکام حقوقی اطفال ناشی از تلقیح مصنوعی..... ۶۷
- فصل نخست: ماهیت، اسباب ثبوت و امارات اثبات نسب..... ۶۷
- الف. ماهیت نسب..... ۶۷
- ب. اسباب ثبوت نسب..... ۶۹
- ج. امارات اثبات نسب..... ۷۱

- فصل دوم: نسب طفل حاصل از تلقیح اسپرم مرد به رحم همسرش ۷۵
- فصل سوم: نسب طفل حاصل از تلقیح اسپرم مرد به رحم زن اجنبی ۷۷
- فصل چهارم: رابطه نسبی طفل ناشی از تلقیح مصنوعی با مادر طبیعی خود (زن ملقوحه) ... ۸۳
- فصل پنجم: وضعیت ارث اطفال ناشی از تلقیح مصنوعی ۹۶
- فصل ششم: فروع مسأله تلقیح مصنوعی در رابطه با قانون مدنی ایران ۱۰۱
- فصل هفتم: پرسش‌ها و پاسخ‌ها ۱۰۸
- بخش چهارم: استفتائات مرتب با تلقیح مصنوعی ۱۱۵
- فصل نخست: تلقیح مصنوعی ۱۱۵
- فصل دوم: نسب ناشی از تلقیح مصنوعی ۱۴۰
- فصل سوم: تلقیح نطفه شوهر پس از مرگ به همسر او ۱۵۰
- فصل چهارم: اجاره رحم ۱۵۷
- کتابنامه ۱۶۷

مقدمه

امروزه با توجه به رشد سریع علوم، جامعه‌ای می‌تواند جایگاه مناسبی در بین جوامع داشته باشد که با رهروان قافله علم و دانش هماهنگ باشد و جامعه‌ای دارای رشد، توسعه و توان می‌باشد که نیروی انسانی متخصص و محقق بیشتری در جهت تولید علم در ابعاد گوناگون داشته باشد. عقب ماندگی علمی و فرهنگی معضلی است که کشورهای جهان سوم با آن دست و پنجه نرم می‌کنند و باعث تسلط قدرت‌های استعماری بر آنان شده است. در این کشورها تحقیقات اهمیت و ضرورت چندانی ندارد و کمترین بودجه را به این امر اختصاص می‌دهند.

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی علیه السلام، انقلابی عظیم در آحاد جامعه به وجود آمد و مردم به خودباوری رسیدند و تحرک چشم‌گیری در جهت رشد علمی جامعه آغاز شد و هر روز نیز در حال گسترش است و امروز با هدایت‌های امام گونه رهبر فرزانه انقلاب حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (دامت برکاته) و با اعلام نهضت نرم‌افزاری و تولید علم، شتاب بیشتری به خود گرفته است و می‌رود که در صورت حمایت همه جانبه مسؤولان و با همت بلند اندیشمندان و محققان و نهادینه شدن تحقیقات و اختصاص بودجه‌های کافی به این امر در زمانی نه چندان دور کشور اسلامی ما نیز در زمره پیشروان قافله علم و دانش قرار گیرد و عظمت از دست رفته خود را باز یابد؛ البته آنگاه تحقیقات اثربخش و قابل عرضه در مجامع علمی داخل و خارج خواهد بود که بنیادین، نو و در حوزه‌های مختلف مورد نیاز جامعه باشد.

بدون شک از جمله حوزه‌هایی که با توجه به نوپا بودن نظام اسلامی و دور بودن فقه امامیه

در قرن‌های گذشته (در بعد مسائل حکومتی) از متن جامعه، نیاز به تحقیق و پژوهش دارد، حوزه قضا می‌باشد؛ چرا که امروزه دستگاه قضایی و قضات در جریان رسیدگی به پرونده‌ها نظر به ابهام، اجمال، نقص و تعارض قوانین با مجموعه‌ای از سؤال‌های بی‌پاسخ مواجه هستند که پاسخ آنها را در قوانین مدون نمی‌یابند و از این رو است که قانون‌گذار در همان ابتدای پیروزی انقلاب با توجه خاص اقدام به تصویب اصل ۱۶۷ قانون اساسی کرد که مقرر می‌دارد: «قاضی موظف است کوشش کند که حکم هر دعوا را در قوانین مدون بیابد و اگر نیابد با استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر، حکم قضیه را صادر نماید و نمی‌تواند به بهانه سکوت یا نقص یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه از رسیدگی به دعوا و صدور حکم امتناع ورزد.» و لذا دستگاه قضایی کشور در جهت تحقق هرچه بهتر خواست قانون‌گذار در سال ۱۳۷۶ اقدام به تأسیس مرکز تحقیقات فقهی قوه قضاییه نمود - که در سال ۱۳۸۳ بخش وسیعی از وظایف آن به عهده دفتر آموزش روحانیون و تدوین متون فقهی گذاشته شد - تا هم در جهت تهیه پاسخ سؤال‌های روزمره قضات با انجام پژوهش و استفتا از مراجع معظم تقلید اقدام نماید^۱ و هم در موارد لازم با انجام تحقیقات بنیادین در راستای ابهام‌زدایی از قوانین و ارائه پیشنهاد نسبت به اصلاح قوانین اقدام نماید و هم در تهیه متون آموزشی مناسب فعالیت کند که با توجه به عنایت حضرت حق و پشتیبانی مسؤولان محترم قوه قضاییه خصوصاً حضرت آیت الله هاشمی شاهرودی (دام‌عزه) رئیس معظم قوه قضاییه و کمک‌های بی‌دریغ حضرت حجت الاسلام والمسلمین جواهری (زید عزه) معاون محترم آموزش قوه قضاییه در این قسمت نیز تحقیقات به عمل آمده با عنوان سلسله پژوهش‌های فقهی - حقوقی تنظیم گردید که در چندین جلد چاپ و به جامعه علمی و حقوقی کشور تقدیم می‌شود. آنچه پیش رو دارید دوازدهمین جلد از این مجموعه با عنوان «تلقیح مصنوعی» می‌باشد.

۱. تحقیقات انجام شده در این راستا تاکنون در سیزده جلد با عنوان مجموعه نظریات مشورتی فقهی در

امور کیفری و حقوقی به چاپ رسیده است.

اشاره به چند نکته بایسته است:

۱. هدف از انتشار این مجموعه ارتقای دانش فقهی علاقمندان به ویژه قضات محترم، آشنایی بیشتر با مبانی فقهی قوانین و تسهیل جریان سیاست‌های کلی قوه قضاییه است.
  ۲. پژوهش‌های انجام شده در این مجموعه بر اساس طرح‌های تحقیقاتی مصوب قوه قضاییه در مرکز تحقیقات فقهی که زیر مجموعه معاونت آموزش و تحقیقات قوه بود، انجام شده و در دفتر آموزش روحانیون و تدوین متون فقهی پی‌گیری و چاپ شده است. آرا و نظریات محققان محترم، لزوماً دیدگاه معاونت آموزش قوه قضاییه و دفتر آموزش روحانیون و تدوین متون فقهی نمی‌باشد.
  ۳. مجموعه حاضر از اولین کارهای انجام شده به صورت گسترده می‌باشد که طبعاً با نقص‌هایی همراه خواهد بود؛ لذا از همه اندیشمندان و صاحب‌نظران تقاضا می‌شود با پیشنهادها و انتقادهای سازنده خویش ما را در ادامه این مسیر برای عرضه کارهای بهتر یاری نمایند.
  ۴. زحمات محقق ارجمند این نوشتار، حجت الاسلام والمسلمین دکتر سیدعلی علوی قزوینی را ارج می‌نهیم و توفیق بیشتر ایشان را خواستاریم.
- در پایان از همکاران معاونت آموزش قوه قضاییه و دفتر آموزش روحانیون و تدوین متون فقهی قم که در آماده‌سازی و چاپ این مجموعه نقش داشته‌اند تقدیر و تشکر می‌شود.

سعدالله قلی‌پور

مدیرکل دفتر آموزش روحانیون

و تدوین متون فقهی - قم